



(Versie 1.0 2017)

SAMENVATTING
KENNISDOCUMENT

HEIKIKKER



KENMERKEN VAN DE HEIKIKKER:

- De heikikker heeft een lengte 4,5 t/m 6 cm
- Heikikkers lijken veel op de bruine kikker, maar zijn te onderscheiden doordat de heikikker een rugstreep die door loopt tot tussen de ogen
- De dieren zijn ook te herkennen door hun duidelijk lichtgekleurde ruglijsten
- Tijdens de paarperiode kleuren de mannetjes vaak volledig blauw, de dieren behouden deze kleur voor een aantal dagen tot week
- Het best onderscheidende kenmerk met de bruine kikkers is de metatarsusknobbel; dat is de knobbel naast de kortste teen van de achtervoet. Deze is bij de heikikker groter, harder en hoger dan die van de bruine kikker
- De heikikker komt doorgaans in voedselarmere milieus voor dan de bruine kikker

EISEN WAAR EEN HABITAT AAN MOET VOLDOEN:

- De heikikker is een soort die erg kritisch is ten aanzien van zijn habitat, de habitat waar de heikikker wordt aangetroffen is in grote lijnen te kenschetsen als schraal, ietwat ruig en vochtig
- De natuurlijke leefgebieden bestaan vooral uit heide, hoogveen, laagveen en half natuurlijk grasland, maar ook bos en struweel, alles met een hoge grondwaterstand en vaak voedselarm gebied, dat zwak zuur is (pH 5.0 – 6.0) en ondiep water
- Hoog- en laagveen zijn de belangrijkste voortplantingswateren
- In het rivierengebied wordt de soort gevonden in moerasachtige gebieden
- Buiten de voortplantingsperiode worden de heikikkers aangetroffen in hoge, dichte vegetaties zoals vochtige heide, pijpenstrootjesvegetatie, kruidenrijk vochtig grasland en in mindere mate in open loofbos
- Bij droogte zijn de dieren zeer inactief en zoeken vochtige plaatsen op.
- De heikikker overwintert van oktober tot eind februari op vorstvrije plekken op het land buiten bereik van het grondwater

EISEN VOOR ECOLOGISCH ONDERZOEK HEIKIKKER:

- Inventarisatie op basis van roepende koren
 - De beste methode om heikikkers te inventariseren is tijdens de voortplanting vroeg in het voorjaar in de periode februari/maart
 - In Noord-Nederland roept de soort vaak enkele weken later dan in Zuid-Nederland, Dieren van de klei- en veengronden roepen in de regel twee weken later dan die van de zandgronden
 - Heikikkers zijn meestal 1 tot 2 dagen eerder actief met roepen dan bruine kikkers
 - De koorroep van de heikikker is goed waar te nemen door dicht bij het voortplantingswater te gaan staan (ongeveer binnen 15 meter)
 - Zoek in het water op de relatief warmste plekken (ondiepe oevers die zonnig gelegen zijn, kleine ondiepe greppels, overstroomde oeverzones, etc)
 - Op zonnige, onbewolkte voorjaarsdagen wordt er vooral overdag geroepen, in de avond en nacht koelt het dan vaak af en worden er geen heikikkers gehoord
 - Op bewolkte dagen worden heikikkers juist vaak 's avonds en 's nachts gehoord
 - Als de soort in de goede periode onder de goede omstandigheden niet roepend aangetroffen is, dan kan een tweede ronde nodig zijn
 - Het meeste succes op het vinden van roepende exemplaren krijgt men wanneer het weer gunstig is (niet te koud en niet te veel wind)
- Inventarisatie van ei klompen
 - In dezelfde periode als het onderzoek op basis van roepen kan er overdag ook naar ei klompen worden gezocht
 - Ei klompen van de heikikker kunnen verward worden met ei klompen van de bruine kikker, deze zijn te onderscheiden doordat klompen van de heikikker compacter en kleiner zijn, ze bevatten minder en kleinere eieren
- Inventarisatie van larven
 - In de maanden april en mei kan naar larven gezocht worden
 - De larven van de heikikker lijken sterk op die van de bruine kikker, ze zijn met de loep van elkaar te onderscheiden door te kijken naar het aantal liptandjes en in het laatste stadia, voor de metamorfose krijgen heikikkerlarven vaak al een duidelijk herkenbare rug streep

- Inventarisatie van volwassen en juveniele exemplaren
 - De heikikker is ook aan te tonen via een inventarisatie op het land (langs oevers van sloten) door naar volwassen individuen en juveniele heikikkers te zoeken
 - Dit doet men vooral in de maanden juni en juli
 - Volwassen heikikkers zijn lastiger te vinden, hierdoor is de inspanning om deze dieren te vinden hoger. Het meest effectief is om op zoek te gaan naar heikikkers op vochtige plekken tijdens een nattere periode na een langdurig droge periode
 - Er moeten op 5 vochtige avonden na zonsondergang trajecten van 4 uur gelopen worden
 - Als na een inventarisatie op twee avonden onder de goede omstandigheden naar roepende exemplaren en vervolgens een inventarisatie overdag van eiklomp of larven in de goede periode, nog steeds geen heikikkers zijn waargenomen, kan er vanuit gegaan worden dat ze niet aanwezig zijn

	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Kooractiviteit												
Zoeken eiklopren												
Zoeken larven												
Zoeken juvenielen												
Aantonen van exemplaren (zicht-waarnemingen) hogere zandgronden												
Aantonen van exemplaren (zicht-waarnemingen) in veenweidegebied												
	Optimale periode											
	Geschikte periode											
	Geschikte periode, minder geschikte methode op de hogere zandgronden											
	Geen geschikte periode											

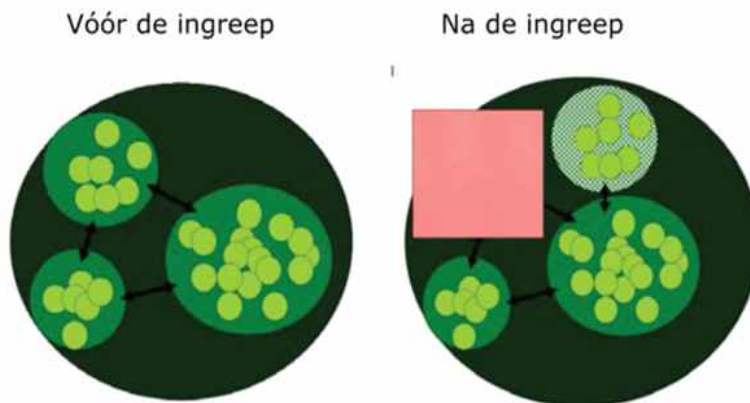
MITIGERENDE MAATREGELEN V.W.B. VERBLIJVEN:

- Het vermijden van het uitvoeren van werkzaamheden in de kwetsbare periode van de heikikker
 - Bij activiteiten die effect hebben op de waterhabitat van de heikikker moeten de werkzaamheden bij voorkeur plaatsvinden in de periode 15 juli tot 15 februari
 - Bij activiteiten die effect hebben op de oevers van watergangen moet bij voorkeur gewerkt worden in de periode 15 juli tot 1 oktober
 - Bij activiteiten die effect hebben op het landgedeelte van de habitat van de heikikker is een meest gunstige periode niet aan te wijzen
 - (Periodes kunnen eerder of later beginnen afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden)

	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Voortplanting												
Winterrust												
	Kwetsbare periode											
	In noorden van het land vaak nog kwetsbare periode											



- Realiseren van nieuw leefgebied
 - Er wordt nieuw leefgebied gerealiseerd van vergelijkbare oppervlakte en van een voor de heikikker vergelijkbare of betere kwaliteit als hetgeen verloren gaat door de activiteiten
 - Nieuw leefgebied moet bij voorkeur aangrenzend aan leefgebied van bestaande populaties worden gerealiseerd
 - Het nieuwe leefgebied moet beide voortplantingswater en landhabitat bevatten
 - Het nieuwe leefgebied moet gereed en geschikt zijn voor de heikikker vóór dat wordt begonnen met de werkzaamheden
 - Het is van belang dat het nieuwe leefgebied een voldoende omvang en kwaliteit heeft om de populatie in stand te houden, afhankelijk van de situatie vergelijkbare of grotere oppervlakte



- Wegvangen en verplaatsen exemplaren of eiklommen van heikikkers
 - Het doden van heikikkers kan worden voorkomen door de heikikkers weg te vangen en te verplaatsen naar geschikt habitat buiten de invloedssfeer van de activiteiten
 - Er moeten verschillende maatregelen worden gehanteerd tijdens het afvangen van de dieren of eierklommen
 - Afhankelijk van de lengte van de watergang is het nodig om deze eerst op te delen in compartimenten
 - Het waterniveau moet vervolgens zodanig gedaald zijn dat de aanwezige exemplaren weggevangen of opgeraapt kunnen worden. Het afvangen met behulp van schepnetten is het meest effectief. Het afvangen moet bij voorkeur in minimaal 3 rondes plaatsvinden voor voldoende effectiviteit
 - De afgevangen heikikkers en geraapte eiklommen moeten zo snel mogelijk in de vooraf nieuw gerealiseerde watergangen met inmiddels geschikt leefgebied voor de heikikker geplaatst te worden
 - Vanwege inperken risico op overbrengen van amfibieziektes, moeten schepnetten, opvangemmers en laarzen voor- en achteraf ontsmet worden